

INFORMATIE

VOOR HUISARTSEN IN ARNHEM

**ONGEDOCUMENTEERDE
PATIËNTEN IN DE
HUISARTSENPRAKTIJK**

BESTE HUISARTS,

Dokters van de Wereld stelt zich ten doel om de gezondheidszorg voor iedereen toegankelijk te maken. Een van onze doelgroepen zijn de ongedocumenteerde migranten. Met deze folder willen wij u graag een overzicht bieden van de zorg voor ongedocumenteerde migranten en uw rol daarin als huisarts. U kunt deze folder zien als een 'handleiding', en als een aanvulling op uw sociale kaart.

We hopen hiermee, zowel voor u als voor de ongedocumenteerde mensen in Arnhem, drempels naar goede zorg te verlagen.

Met vriendelijke groet,
Dokters van de Wereld

Team Arnhem is bereikbaar via:

085 109 4803

arnhem@doktersvandewereld.org

INHOUD

Introductie	4
Regelgeving en praktische tips	5
Zorg in de eigen huisartsenpraktijk	5
Medicatie	6
Anticonceptie	6
Medisch specialistische zorg	7
Paramedische zorg	7
Wlz en Wijkverpleging	7
Tandheelkundige zorg	8
Geestelijke gezondheidszorg	8
Verloskundige zorg	9
Ongewenste zwangerschap en abortus	9
Wat biedt Dokters van de Wereld	10
Zorgcafé	10
Waar kunt u ons als huisarts verder voor inschakelen	10
Verder lezen?	11
Voor zorgverleners	11
Voor patienten	11

Deze folder werd samengesteld door Agnieke Broos (huisarts in opleiding, vrijwilliger bij Dokters van de Wereld) en Melanie Lebbink (arts internationale gezondheidszorg, medisch programmamedewerker bij Dokters van de Wereld).
Juni - 2025

INTRODUCTIE

WIE ZIJN ONGEDOCUMENTEERDE MENSEN EN OP WELKE ZORG HEBBEN ZIJ RECHT?

Ongedocumenteerde mensen zijn migranten van buiten de Europese Unie die in Nederland verblijven zonder een geldige verblijfsvergunning. Exacte aantallen zijn lastig te geven. Naar schatting verblijven tussen de 23.000 en 58.000 ongedocumenteerde mensen¹ in Nederland. Dat is per normpraktijk tussen de 3 en de 7 patiënten². Het gaat om een gevarieerde groep mensen zoals uitgeprocedeerde asielzoekers, arbeidsmigranten zonder geldige verblijfspapieren, mensen die zich bij familie hebben gevoegd zonder de asielprocedure in te gaan, mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel en staatloze mensen zonder nationaliteit die geen verblijfsvergunning kunnen aanvragen.

In Nederland kunnen ongedocumenteerde mensen geen zorgverzekering afsluiten en geen legaal werk verrichten, waardoor zij vaak niet over de financiële middelen beschikken om gezondheidszorg te betalen. Echter, alle mensen in Nederland, dus ook zij die ongedocumenteerd zijn, hebben recht op alle medisch noodzakelijke zorg, ook als zij dit niet kunnen betalen³. Medisch noodzakelijke zorg is alle zorg volgens de geldende professionele richtlijnen – dus niet alleen zorg voor acute of levensbedreigende aandoeningen. Praktisch gezien wordt min of meer alle zorg die voor verzekerde mensen onder het basispakket van de zorgverzekering of onder de Wlz valt, beschouwd als medisch noodzakelijke zorg⁴. Om de zorgverlener tegemoet te komen in de kosten van geleverde medisch noodzakelijke zorg, waarvoor de ongedocumenteerde patiënt niet zelf kan betalen, is er de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen van het CAK.

¹ WODC-rapport: Schattingen onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen 2017-2018. Van der Heijden et al. (2020)

² Uitgaande van een normpraktijk van 2095 patiënten.

³ Voor de geïnteresseerde lezer: dit is vastgelegd in het Universele recht op gezondheid. Dat bepaalt dat iedereen, ongeacht verblijfsstatus, recht heeft op gezondheidszorg. In de Koppelingswet is daarom een clause opgenomen die toegang tot medisch noodzakelijke zorg waarborgt. Voor meer info: zie de Johannes Wier Stichting

⁴ Rapport: De deur naar zorg: Het recht op gezondheid en zorg voor ongedocumenteerde migranten. Dokters van de Wereld. (2018)

REGELS EN TIPS

ZORG IN DE EIGEN HUISARTSENPRAKTIJK

REGELGEVING

Huisartsenzorg valt onder 'Medisch noodzakelijke zorg'. Alle huisartsen kunnen een beroep doen op de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen via het CAK en krijgen dan 80% van de oninbare factuur, op basis van de NZa-tarieven voor onverzekerden, vergoed.

Praktische tips

- Idealiter betalen ongedocumenteerde mensen zelf voor zorg. U kunt, liefst na het consult, vragen wat zij zelf kunnen betalen. Onze ervaring is dat bij de meerderheid financiële middelen ontoereikend zijn. In die gevallen kan de zorgverlener gebruik maken van bovenstaande regeling.
- Declareren kan op twee manieren:
 - Per post
Papieren declaratieformulier te vinden op de [site van het CAK](#), opsturen naar CAK, antwoordnummer 91038, 2509 VC, Den Haag.
 - Digitaal (onder voorwaarden)
Op dezelfde manier als u bij zorgverzekeraars gewend bent. Voorwaarde is dat de nationaliteit van de patiënt meegestuurd wordt, hiervoor moet de software van uw informatiesysteem geüpdatet zijn.
- Alle huisartsen in regio Arnhem kunnen kosteloos een telefonische tolk inzetten via Global Talk (088 255 52 22), als het klantnummer van Arnhems Fonds Achterstandswijken (136477) wordt doorgegeven gaat de rekening rechtstreeks naar hen⁵
- Benoem expliciet dat u en al uw medewerkers gebonden zijn aan het beroepsgeheim. Herhaal dit vaak en in ieder geval bij verwijzingen. Patiënten zien vaak af van zorg uit angst dat gegevens doorgegeven worden aan andere instanties.
- Ongedocumenteerde patiënten kunnen angstig zijn om een adres op te geven. Uitleg over het doel hiervan (bijv. ziekenhuis-correspondentie) kan hierbij helpen. Indien een patiënt geen vast adres heeft is het ook mogelijk om de patiënt in het HIS in te schrijven op het adres van een steunorganisatie (zoals Vluchtelingenwerk).

⁵ AFA biedt nog meer vergoedingen, zoals voor uurgespreek, deelname MDO of trainingen. Zie ook de website: <https://afa-arnhem.nl/placemat/tolktelefoon/>

MEDICATIE

REGELGEVING

Alleen apotheken die gecontracteerd zijn door het CAK kunnen een beroep doen op de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen. Bij waarneming (avond/nacht/weekend) kan een niet-gecontracteerde apotheek de rekening indienen bij een gecontracteerde apotheek. Alleen medicatie die voor verzekerde mensen vanuit de basiszorgverzekering vergoed zou worden, komt in aanmerking voor de regeling. De ongedocumenteerde patiënt moet per nieuw recept €5,00 betalen. Dit geldt niet voor herhaalrecepten van continu gebruikte medicatie.

Praktische tips

- In Arnhem zijn momenteel de volgende apotheken gecontracteerd:
 - BENU Apotheek Musis, Velperbuitensingel 15, 6828CV Arnhem
 - BENU Apotheek Slochterenweg, Slochterenweg 220, 6835DZ, Arnhem
 - Apotheek Schuytgraaf, Pallas Atheneplein 30, 6846XA, Arnhem
- Stel één van bovenstaande apotheken in als standaard apotheek van de ongedocumenteerde patiënt.
- Vermeld op het recept dat de patiënt ongedocumenteerd is.
- De €5,00 kan soms bij organisaties zoals Vluchtelingenwerk en Stichting Gast teruggevraagd worden door de ongedocumenteerde zelf.

ANTICONCEPTIE

REGELGEVING

Voor anticonceptie voor ongedocumenteerde patiënten tot en met 20 jaar met onvoldoende financiële middelen kan de huisarts een beroep doen op de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen. Vanaf 21 jaar is er geen vergoeding via de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen mogelijk.

Praktische tips

- Dokters van de Wereld biedt op speciale spreekuurdagen met de Zorgbus en op afspraak het gehele jaar door 1-op-1 gesprekken aan over anticonceptie. Daarnaast worden er ook groepsvoorlichtingen over o.a. anticonceptie georganiseerd.
- De GGD biedt via het programma 'Nu Niet Zwanger' ondersteuning aan op het gebied van kinderwens en anticonceptie. Indien u als huisarts anticonceptie zou willen plaatsen of voorschrijven bij een ongedocumenteerde patiënt waar financiële barrières zijn kan er vanuit dit programma ook financiële ondersteuning geboden worden. Zie voor details de [website van de GGD](#), of neem contact op via nnz@vggm.nl of 06 31997031.

MEDISCH SPECIALISTISCHE ZORG

REGELGEVING

Voor spoedeisende hulp kan naar alle ziekenhuizen verwezen worden, elk ziekenhuis kan hiervoor van de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen gebruik maken en ontvangt dan 80% van de oninbare vordering. Voor niet-spoedeisende zorg dient naar een CAK-gecontracteerd ziekenhuis verwezen te worden. Ook niet-spoedeisende zorg, zoals bijvoorbeeld poliklinische zorg valt meestal onder 'medisch noodzakelijke zorg' waarvoor de regeling bestaat.

Praktische tips

- In Arnhem is het Rijnstate Ziekenhuis CAK-gecontracteerd.
- Het is soms nodig om op de verwijzing te vermelden dat ook ongedocumenteerde mensen recht hebben op medisch noodzakelijke zorg.
- Vermeld of er een tolk nodig is, en in welke taal.
- Heb aandacht voor eventuele andere barrières en overweeg daar hulp bij te bieden, zoals bijvoorbeeld helpen bij het telefonisch plannen van de afspraak

PARAMEDISCHE ZORG

REGELGEVING

Paramedische zorg zoals fysiotherapie en dieetadvisering wordt alleen als 'medisch noodzakelijke zorg' gezien als de zorg voor een verzekerd iemand onder de basisverzekering valt. Indien dat het geval is, kan de paramedicus gebruik maken van de CAK-regeling, en ontvangt dan 80% van de oninbare vordering.

WLZ EN WIJKVERPLEGING

REGELGEVING

Alleen CAK-gecontracteerde instellingen kunnen een vergoeding krijgen voor oninbare facturen van geleverde zorg aan ongedocumenteerde patiënten.

Praktische tips

- In omgeving Arnhem zijn de volgende instellingen CAK-gecontracteerd:
 - Stichting Zorg en Kleur, Nijmegen
 - Stichting ZZG zorggroep, Groesbeek
 - Stichting Opella, Ede

TANDHEELKUNDIGE ZORG

REGELGEVING

Voor tandartskosten (geen orthodontie) van onverzekerde kinderen tot 18 jaar kunnen alle tandartsen een beroep doen op de CAK-Regeling. De tandarts krijgt dan een vergoeding van 80% van de gemaakte kosten. Tandheelkundige zorg voor volwassenen valt niet onder de regeling, met uitzondering de zorg die onder de basiszorgverzekering valt zoals een kunstgebit.

Praktische tips

Dokters van de Wereld heeft een compassienetwerk van tandartsen en mondhygiënisten waar mensen terecht kunnen voor behandelingen voor een pijnvrij, ontstekingsvrij en functioneel gebit.

GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

REGELGEVING

Alleen CAK-gecontracteerde GGZ-instellingen kunnen gebruik maken van de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen.

Praktische tips

- In Arnhem zijn de volgende GGZ-instellingen CAK-gecontracteerd:
 - Pro Persona
 - IrisZorg
- Dokters van de Wereld heeft vrijwillige psychologen die één of meerdere gesprekken kunnen voeren, met als doel toeleiden naar reguliere zorg of overbrugging van wachttijd. Er is ook kennis van de verschillende mogelijkheden qua maatschappelijke ondersteuning in Arnhem waar iemand op gewezen kan worden.
- Dokters van de Wereld biedt groepssessies aan. Reeksen bijeenkomsten gericht op het leren omgaan met psychosociale klachten vanuit een herstelgerichte benadering, zelfs wanneer de omstandigheden hopeloos lijken. U wordt van harte aangemoedigd patiënten hiernaar te verwijzen.
- Heeft u vermoedens van seksueel-, gender-gerelateerd geweld, uitbuiting of mensenhandel, dan kan Dokters van de Wereld daarin meedenken en begeleiding bieden naar de juiste instantie. Zo kunnen meisjes en vrouwen die het slachtoffer zijn van vrouwelijke genitale verminking ('meisjesbesnijdenis') bijvoorbeeld terecht op een nazorgpoli van de GGD in Nijmegen, voor gesprekken over gerelateerde klachten op psychisch, sociaal of lichamelijk vlak.

VERLOSKUNDIGE ZORG

REGELGEVING

Alle verloskundige zorg (1e, 2e en 3e lijn) en kraamzorg valt onder de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen van het CAK; de zorgverlener kan 100% van de oninbare factuur vergoed krijgen.

Praktische tips

- We raden aan ongedocumenteerde zwangere vrouwen naar Dokters van de Wereld te verwijzen, zodat wij hen (extra) kunnen begeleiden gedurende de zwangerschap en na de geboorte van het kind.
- Kraamzorg Roza in Arnhem werkt met medewerkers met verschillende culturele achtergronden die verschillende talen spreken.
- CenteringZorg biedt (gratis) online groepsgewijze ondersteuning in eigen taal voor zwangeren en moeders uit Eritrea en Oekraïne.

ONGEWENSTE ZWANGERSCHAP EN ABORTUS

REGELGEVING

Bij de huisarts: Sinds 01-01-2025 zijn huisartsen bevoegd om (na verplichte scholing via Fiom) medicamenteuze zwangerschapsafbreking te begeleiden tot 9 weken zwangerschap. De consulten t.a.v. counseling, uitleg en nazorg vallen onder 'medisch noodzakelijke zorg', en dus onder de CAK-regeling. De kosten van het voorschrijven kunnen helaas niet bij de SPNG gedeclareerd worden. De kosten van de medicatie zelf (ca. €75,-) vallen ook niet onder de CAK-regeling.

In abortuskliniek: Abortuszorg in een kliniek is uitgesloten van de CAK-regeling. Kosten zijn, afhankelijk van zwangerschapsduur, tussen de 500 en 1500 euro.

Praktische tips

- Dokters van de Wereld kan vrouwen die abortus overwegen voorzien van extra informatie, toeleiden naar de juiste instelling en ondersteuning bieden in het traject.
- Fiom keuzehulpgesprekken bij onbedoelde zwangerschap zijn ook voor ongedocumenteerde mensen gratis beschikbaar. In Arnhem voert de GGD deze gesprekken uit, een afspraak maken kan via 088-3555332 of seksuelegezondheid@vggm.nl.
- Het zoeken van een oplossing voor de financiële kosten van een abortus is maatwerk, er kunnen bijvoorbeeld aanvragen gedaan worden bij fondsen voor bijzondere zorgkosten.

WAT BIEDT DOKTERS VAN DE WERELD?

ZORGCAFÉ

Het Zorgcafé van Dokters van de Wereld is een inloopspreekuur waar mensen met een barrière tot zorg, zoals ongedocumenteerde mensen, laagdrempelig met vragen over gezondheid en zorg terecht kunnen. Dokters van de Wereld zet vrijwillige artsen, verpleegkundigen, psychologen en cultuurmediators die diverse talen spreken, in om een brug te slaan tussen deze doelgroep en de reguliere zorg. De vrijwilliger luistert zorgvuldig naar lichamelijke en geestelijke klachten, biedt psychosociale ondersteuning en signaleert vroegtijdige tekenen van ernstige problematiek. Er wordt advies en uitleg gegeven over hoe de Nederlandse gezondheidszorg is georganiseerd of geholpen met het maken van afspraken in de reguliere zorg. Wanneer nodig wordt er ook contact opgenomen met zorgverleners, bijvoorbeeld om uitleg te geven over bestaande regelingen. Naast het zorgcafé biedt Dokters van de Wereld ook andere activiteiten aan, welke grotendeels elders in deze folder zijn beschreven.

Het Zorgcafé vindt plaats op:

- Woensdag van 13.00 tot 15.00u
- Locatie: Rozet, Kortestraat 16 in het centrum van Arnhem.
- Individuele afspraken op andere momenten mogelijk in overleg, via 085 109 4803 of arnhem@doktersvandewereld.org.

WAAR KUNT U ONS ALS HUISARTS VERDER VOOR INSCHAKELLEN?

- Als sparringpartner over situaties rondom het recht op zorg voor ongedocumenteerde patiënten en praktische uitdagingen hierin
- Als u wil dat uw patiënt opgevolgd en ondersteund wordt in de behandeling die u voorschrijft, om therapietrouw te bevorderen.
- Als u wil dat uw patiënt ondersteuning krijgt op het gebied van mentale gezondheid: 1-op-1 gesprekken met een vrijwilliger ter overbrugging tot een GGZ-behandeling, of deelname aan één van onze groepsactiviteiten op dit gebied.
- Indien uw patiënt de gang van zaken in uw praktijk of het gezondheidszorgsysteem niet goed lijkt te begrijpen.
- Advies hoe u uw praktijk 'vriendelijker' kunt maken voor nieuwkomers waaronder ongedocumenteerde patiënten.
- Nascholing aan uw team over zorg voor ongedocumenteerde patiënten.
- Als u toegangsproblemen heeft, bijvoorbeeld bij verwijzing naar tweedelijns zorg, en dit wil melden.

VERDER LEZEN?

VOOR ZORGVERLENERS IN DE HUISARTSENPRAKTIJK:

E-learning over zorg voor ongedocumenteerde mensen: www.johannes-wier.nl/documentatie/e-cursus-gezondheidszorg-voor-ongedocumenteerden/

Informatie van het CAK over de Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen: www.hetcak.nl/zakelijk/onverzekerbare-vreemdelingen

Informatie over zorg voor mensen met een migratie-achtergrond in de huisartsenpraktijk, aanvullend op de NHG-standaarden: www.huisarts-migrant.nl

Achtergrond dossiers over gezondheidsverschillen op allerlei vlakken: www.pharos.nl/kennisbank

Rapport: *De deur naar zorg: Het recht op gezondheid en zorg voor ongedocumenteerde migranten*. Dokters van de Wereld, 2018.

Rapport: *Arts en vreemdeling. Rapport van de commissie Medische zorg voor (dreigend) uitgeprocedeerde asielzoekers en illegale vreemdelingen*. 2017.

Boek: *Zorg voor laaggeletterden, migranten en sociaal kwetsbaren in de huisartsenpraktijk*. Maria van den Muijsenbergh en Eldine Oosterberg. 2016, Nederlands Huisartsengenootschap, ISBN 9789057932656.

* Via Arnhem Fonds Achterstandswijken kan er een vergoeding voor de aanschaf van dit leerboek worden aangevraagd.

VOOR PATIËNTEN

Informatie in begrijpelijke woorden en beelden over het lichaam en gezondheid: www.pharos.nl/begrijpelichaam

Ontspanningsoefeningen in verschillende talen: www.care4refugees.com

Informatie over bevolkingsonderzoeken in verschillende talen: <https://bevolkingsonderzoek.steffie.nl>

Informatie over seksuele gezondheid in verschillende talen: www.zanzu.nl

arnhem@doktersvandewereld.org

www.doktersvandewereld.org